

DOM IN SVET

LETNIK 40

V LJUBLJANI, 1. JANUARJA 1927

ŠTEVILKA 1

I. Vurnik: Spomenik padlih v Trbovljah

Štiridesetletnica

France Koblar

Dom in svet ob svoji štiridesetletnici ne vidi ob sebi nikogar izmed njih, ki so mu stali ob zibeli, zakaj že drugi rod v tej hiši se razhaja, puščajoč na domačih gredicah prvo cvetje in zrele sadove svojega dela. Oblike duha se izpreminjajo hitreje in brezobzirneje, kakor se starajo leta v našem življenju. Nova družina dorašča danes, manj številna kot marsikatera pred njo, oblagodarjena in obtežena ne-le z dediščino štiridesetih let, marveč odgovorna sedanjosti in tudi preteklim dobam daleč za seboj — zakaj je Dom in svet katoliška umetnostna revija. Za nami je razvoj,

ki nas neizprosno sili, da mislimo o sebi in se očitno sodimo, dokler je čas. Tisto življenje, ki ga nam je pred štiridesetimi leti iz svoje dobrote in za lepoto vnete duše dal naš ustanovitelj Frančišek Lampe, se je po veselem mladostnem učenju, po moči svojih lepih časov, po prvih bojnih uspehih — zresnilo in se je ob težavah današnjih dni stisnilo v krčevito vprašanje: Biti ali ne biti? To je štiridesetletni jubilej, brez slavnostnih misli, odgovorimo: Smo ali nismo?

Kako je z nami? Ali se morda res ni sredi naše poti nekaj premaknilo in zavozlalo, da zdaj ne moremo ne na desno ne na levo, da nas doma ne ljubijo, kot da se izneverjamo in nas ne priznavajo drugod, ker nočemo biti njihovi — vse delo samo na zunanjo lepa zablada in zadrega? Še vedno se oglašajo staro vprašanje: o kruhu in lepoti; še vedno ga spremlja drugo očitje: o utilitarni in čisti umetnosti. Kje smo? Resnično, nobena stopinja ni bila za Dom in svet na zunanjo tako težka kot prehod v umetnostni list. Ljudstvo živi v tradicijah in mimo njih ne smeš, če nočeš žrtvovati dobrega imena. Zato ne potihnejo očitki, da smo zgrešili staro dobro umetnost, zavrgli lepoto jasnih in čistih oblik in pozabili na koristne in večnoveljavne vzore. In prav tako se od drugod sliši sodba, da bi bilo naše delo, ki očitno kaže svoje posebne težnje, opravičljivo samo v vzgoji za ljudstvo, zakaj visoko nad vsako smerjo se šele boči svoboden dom neomejenega umetniškega stremljenja, ustvarjanje iz človeške svobodnosti. Dom in svet kljub temu noče biti nič drugega kot živ organizem naše narodne kulture in kot katoliška umetnostna revija ves cel in poln.

Priznavamo brez sramu pa tudi brez očitkov, da v naši preteklosti ni bilo vedno vse prav in da je bila pri nas ljubezen do jezika samega dolgo močnejša kot ljubezen do lepote. Naši stari delavci, ki so nam s srcem in z duhom izoblikovali jezik in izorali mnogotere brazde narodnega napredka, so se lepote, ki so jo oznanjali posvetni duhovi, dolgo branili kot nevarne sestre resnici. Dom in svet